Tekst en illustraties: Ria Hörter
Met dank aan: Kennel Bohemia Hill, JUDr. Radana Mensikova en Martina Travnickova, Tsjechië en Ilka Becker

Zwitserse Laufhunde

Alle kynologische auteurs melden dat de Zwitserse Laufhunde tot één van de oudste vertegenwoordigers van de groep Brakken horen. Dat is aangetoond aan de hand van een Romeins mozaïek met meutehonden van het Laufhunde type. Zwitserse jachthonden behoren tot de beste, aldus een vijftiende eeuwse brief aan keurvorst Ernst von Sachsen. Afbeeldingen uit de zeventiende eeuw tonen ons al meutes Laufhunde met een bijpassende beschrijving: *'... met dezelfde kleur en van dezelfde grootte, met grote hoofden en zeer lange oren.'*

Twee eeuwen later, rond 1900 schrijft Richard Strebel in *'Die Deutschen Hunde'* dat deze Laufhunde *'in volledig van elkaar gescheiden vormen, in een beperkt gebied als Zwitserland, zijn gefokt, hetgeen wil zeggen dat het fokken met grote opmerkzaamheid heeft plaatsgevonden en dat ze al heel lang gescheiden gefokt zijn.'*

'Fleischjägerei'

In 1883 wordt de Zwitserse Kennel Club, de *Schweizerische Kynologische Gesellschaft* (SKG) opgericht en de Laufhunde staan er dan niet best voor. Na de Franse revolutie, 1789, geldt 'Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap' in die zin ook in Zwitserland dat de adel haar jachtrechten moet gaan delen met burgers. Van een edel tijdverdrijf naar wat men 'Fleischjägerei' noemt. Het merendeel van de jagers heeft geen boodschap aan rasecht gefokte jachthonden en hier en daar wordt de jacht met Laufhunde in Zwitserland zelfs verboden, gezien het gedrag van de honden en de schade die tijdens de jacht wordt veroorzaakt. Dr. Hans Räber schrijft: *'In feite waren er bij ons rond 1890 nauwelijks raszuivere Laufhunde beschikbaar.'* Een land als Frankrijk gaat blijkbaar beter met haar erfgoed om, want daar bestaan rond 1889 tientallen meutes Laufhunde ('Chiens courant'), bestaande uit groepen van 10 tot 100 honden.

• *Kaartje van Zwitserland met de kantons.*

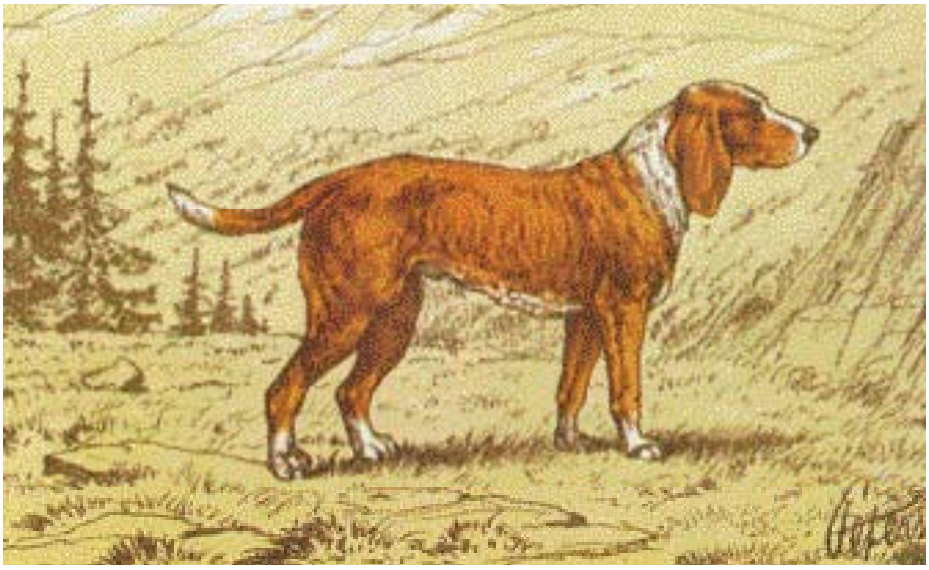

• *De verdwenen Thurgauer Laufhund. Tekening uit 1894 van J.A. Petersen, secretaris van de Zwitserse Kennel Club.*

Ongedisciplineerde honden

Rond 1889 lijken de Laufhunde ten dode opgeschreven te zijn, ondanks het feit dat de Schwyzer, Berner en Luzerner nog door enkele fokkers raszuiver worden gefokt. Er worden wel Laufhunde naar Scandinavië geëxporteerd en daar bloeit – dankzij kruisingen met inheemse Brakken – de fokkerij van Stövares. Tegelijkertijd verdwijnt de Thurgauer Laufhund in Zwitserland geruisloos en maakt de Aargauer Laufhund plaats voor de Jura Laufhund (Bruno de Jura). In 1903 wordt door J. Staub, verbonden aan de SKG, de *Schweizerische Laufhunde-Club* opgericht en in 1907 doet men een oproep om de Laufhund toch vooral voor uitsterven te behoeden. Dan gebeurt er iets merkwaardigs: De club koopt goede Laufhunde en geeft ze cadeau aan verstandige en terzake kundige jagers. Er wordt een reglement voor jachtproeven geschreven en men legt een aantal verplichtingen vast: *a)* slechts met één hond jagen; *b)* de hond moet zoeken, maar daarbij steeds onder controle van de begeleider zijn; *c)* een hond die uit het oog raakt moet, binnen een half uur nadat hij verdwenen is, bij de geleider terugkomen; en *d)* als een hond 'verdwaalt', moet hij op een hoornsignaal komen, ook als hij bezig is te zoeken en bij invallende duisternis. Met deze regels hoopt men ongedisciplineerde, ongehoorzame honden uit te sluiten en eigenaars te dwingen hun jachthonden goed op te voeden en te trainen.

Vier stammen

Vanaf circa 1930 begint men met de opbouw van de rassen, maar dat kost tijd en inspanning. In 1937 worden er slechts vijf Laufhunde in het Zwitserse stamboek ingeschreven. Een naam die in dit verband moet worden genoemd is die van Dr. O. Vollenweider, die het voor elkaar krijgt om elf Laufhund liefhebbers bij elkaar te krijgen in Solothurn. Er wordt geschikt fokmateriaal 'verzameld' en in 1933 geeft men een rasstandaard uit, waarin de rassen worden onderscheiden op basis van hun vachtkleur en -patroon, zoals dat nu in zekere zin ook nog het geval is. Het gaat bergopwaarts, want in 1944 zijn er op een Laufhunde tentoonstelling te Delsberg al 150 exemplaren te zien.

HOE HETEN DE LEDEN VAN DE BRAKKENFAMILIE IN EUROPA?

Balkanlanden – **Gonic**
Duitsland en Oostenrijk – **Brack(e)**
Engeland – **Hound**
Frankrijk – **Chien courant**
Griekenland – **Ignilatis**
Hongarije – **Kopó**
Italië – **Segusio**
Polen – **Ogar**
Slovenië – **Kopov**
Spanje – **Sabueso**
Zweden – **Stövare**
Zwitserland – **Laufhund**

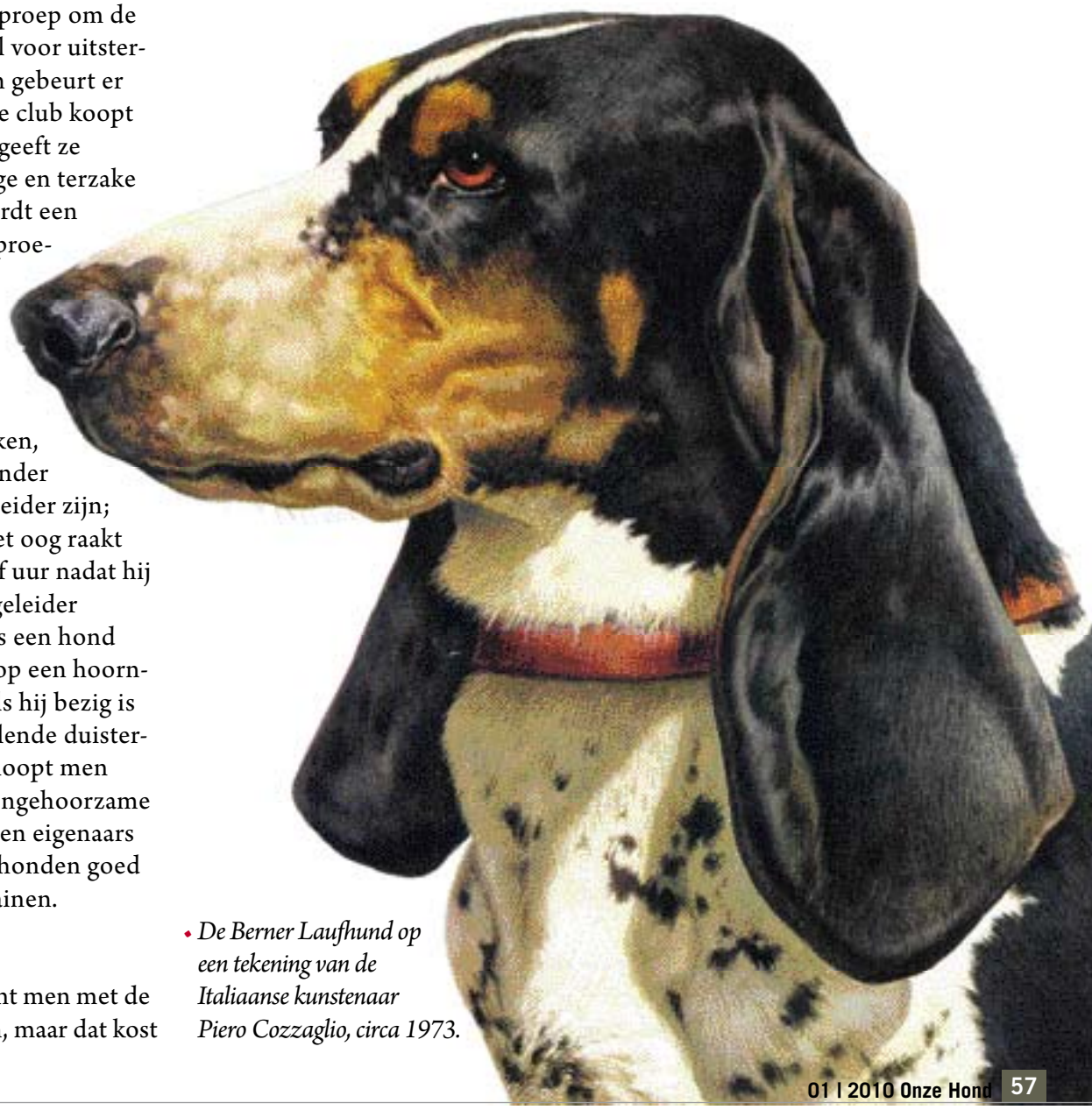

De Berner Laufhund op een tekening van de Italiaanse kunstenaar Piero Cozzaglio, circa 1973.

ZWITSERSE LAUFHUNDE
- Berner Laufhund
- Jura Laufhund
- Luzerner Laufhund
- Schwyzer Laufhund

ZWITSERSE NIEDERLAUFHUNDE
- Berner Niederlaufhund (glad- en ruwharig)
- Jura Niederlaufhund
- Luzerner Niederlaufhund
- Schwyzer Niederlaufhund

Het verbod op luid jagende honden verdwijnt en honden met een schouderhoogte tot 50 cm worden niet meer uitgesloten voor de jacht. Pogingen om de Aargauer Laufhund tot leven te wekken mislukken en in 1993 wordt er een streep door zijn standaard gehaald. Dan zijn er nog vier 'stammen' over: de Schwyzer Laufhund, Berner Laufhund, Luzerner Laufhund en Jura Laufhund (Bruno de Jura).
Zij maken deel uit van de groep grote Zwitserse Laufhunde; op de kleine – de Niederlaufhunde – komen we later in dit artikel terug.

Sterke jachtpassie

In 2008 bezoek ik 'Animalia', een tweedaagse hondententoonstelling in Lausanne (Zwitserland) met circa 3.500 honden. Een uitgelezen plek om de Laufhunde te bekijken… Helaas, er is slechts één ras aanwezig, de Jura Laufhund. Hondententoonstellingen in Nederland zouden zonder, bijvoorbeeld, Kooikerhondjes, Drentsche Patrijshonden en Stabijhounen ondenkbaar zijn. Het is tekenend voor de stand van de Zwitserse Laufhunde, waarbij we echter niet moeten vergeten dat deze honden, anders dan de Nederlandse rassen, vrijwel uitsluitend voor de jacht zijn en worden gefokt. De Zwitserse Laufhunde jagen op vos, ree, haas, konijn en soms op wild zwijn, maar in de Zwitserse kantons zijn de jachtwetten verschillend en in een groot aantal ervan is het verboden om met grote Laufhunde te jagen. Een verplaatsing van gebruikshond naar show- of huishond vindt echter niet op grote schaal plaats.
Laufhunde hebben een uitstekende neus en een sterke jachtpassie. Een hond die een spoor te pakken heeft, laat zich daar niet gemakkelijk van af brengen en het grote uithoudingsvermogen maakt het mogelijk dat de hond zo'n spoor over grote afstanden

• *Berner Niederlaufhund teef, 'Alfa von der Elbisfluh', een import uit Zwitserland. (Foto: Ilka Becker).*

• *De vacht van de Jura Laufhund of Bruno de Jura is tan met een zwart zadel of zwarte mantel, zwarte of tan aftekeningen boven de ogen, aan de wangen, onder de staartaanzet en aan de benen. Reu uit de kennel 'de la Horde du Bois', Zwitserland. (Foto: Ria Hörter).*

volgt. *De voorstaande hond jaagt voor de jager, de Laufhund voor zich zelf* – een gezegde dat maar al te waar is en waarbij jagende grote Laufhunde zich niets aantrekken van de grenzen tussen en de aard van de verschillende jachtgebieden.

Exporten

We hebben exporten naar Scandinavië al genoemd; dat gebeurt voornamelijk naar Noorwegen en Zweden. Er zouden tussen 1902 en 1922 zo'n 1200 (!) Zwitserse Laufhunde – en voornamelijk wit-gele Schwyzers – in Noorwegen zijn gefokt. Er zijn jaren waarin de aantallen Laufhunde buiten Zwitserland groter zijn dan in het land van herkomst. De export aantallen worden aangevoerd door de Luzerner Laufhund; in 1993 zouden er al rond de 1000 in Zweden zijn.
Een tweede 'exportland' is Frankrijk; op een tentoonstelling in Lyon, in 1976, zijn 75 Jura Laufhunde aanwezig. Wel verklaarbaar, want het land van herkomst van de Jura Laufhund ligt zowel in Zwitserland als Frankrijk. Ook Italië is sinds de vijftiende eeuw een afnemer van Zwitserse Laufhunde, waar ze – volgens Hans Räber – vaak worden gekruist met hun Italiaanse neef, de Segugio Italiano.

Niederlaufhunde

Zo op het oog zijn de Niederlaufhunde simpelweg een op schaal verkleinde uitgave van de Laufhunde. Een mening die niet door iedereen zo maar wordt gedeeld. En wel omdat ze daarvoor soms te laag op de benen staan, een erfenis van de Franse Bassets. Ook naar buiten gedraaide voeten komen voor, een 'bijproduct' van laagbenigheid, en soms ziet men nog een Niederlaufhund met een

• *Jura Laufhund, hoofd van een reu. Net als de andere jagende grote Laufhunde trekt dit ras zich niets aan van de grenzen tussen en de aard van de verschillende jachtgebieden.*

• *Jura Niederlaufhund.*

'Teckelhoofd' in plaats van met een typisch Brakkenhoofd. Bij raszuivere fokkerij verdwijnen deze kenmerken echter meer en meer. Niederlaufhunde moeten ook van een uitgesproken Brakkentype zijn, met een schofthoogte van 30 tot 38 cm.
In 1895 verbiedt het kanton St. Anton de jacht met grote Laufhunde, gevolgd door het kanton Graubünden, dat een maximale hoogte van 40 cm voor de Laufhunde vaststelt. De geest is uit de fles, want in 1898 wordt in het kanton St. Gallen een groep jagers bijeengeroepen met als doel te komen tot een verbod op het gebruik van Laufhunde met een schouderhoogte van 38 cm of meer. Er gaan stemmen op om dan maar Dasbrakken of Teckels in te kruisen, zodat de gewenste hoogte niet wordt overschreden. Tegenstanders roepen echter dat … *'de zuivere Brak net zo hemelsbreed verwijderd is van de Dasbrak als de Windhond van de Spaniel'*.

Mooie kleuren

De beroemde Brakkenkenner en auteur Dr. F.B. Laska werpt zich in de strijd. Hij is een groot tegenstander van het fokken van een 'Zwitserse Dasbrak', maar raadt de kynologie aan een kleine *'editie van de oude, mooie Zwitserse Laufhunde'* te fokken. Hij is bang dat anders de mooie kleuren en de typische hoofden verloren gaan. Laska vindt gehoor bij een deel van de fokkers/jagers, maar het gekrakeel over het wel of niet kruisen met Dasbrakken duurt toch nog een aantal jaren voort.
Echter, een reeds opgerichte Dasbrakken club krijgt in 1906 een andere naam: *Schweizer Niederlaufhunde-Club*. Raskenmerken worden opnieuw vastgelegd en de maximale schouderhoogte wordt 38 cm. Over de kleur wordt men het snel eens: *'Laufhundefarbe'*. Een club en vastgelegde raskenmerken zijn echter geen garantie voor

GROTE LAUFHUNDE

Berner Laufhund *(Courant bernois, Bernese Hound)*
Kleur: Grondkleur wit met zwarte platen of met zwart zadel, met soms dun gezaaide zwarte vlekjes (gemarmerd). Licht of donker tan boven de ogen, aan wangen, binnenzijde van de oren en bij de staartaanzet.
Fouten: Teveel zwarte vlekjes in het wit. Tan of wit aan de buitenzijde van de oren.
Bijzonderheden: Bij alle grote Laufhunde worden afwijkingen in de maat niet getolereerd evenals schuwheid of agressie. Alle variëteiten mogen geen dewclaws hebben (tenzij verwijdering bij wet verboden is).

Jura Laufhund *(Bruno de Jura, Jura Hound)*
Kleur: Tan met een zwart zadel of zwarte mantel, zwarte of tan aftekeningen boven de ogen, aan de wangen, onder de staartaanzet en aan de benen. Soms een kleine witte of zwart-grijs geschimmelde borstvlek.
Fouten: Effen vachtkleur. Grote witte of sterk geschimmelde vlek op de borst.

Luzerner Laufhund *(Courant Lucernois, Lucerne Hound)*
Kleur: Grijswit of zwart-wit (blauw) geschimmeld met zwarte platen of zwarte mantel, met lichte (bleke) of donker tan aftekeningen boven de ogen, aan wangen, onder de staart, aan de borst en aan de benen. Een zwarte mantel is toegestaan.
Fouten: Afwezigheid van blauwe schimmel. Tan aftekeningen aan de buitenzijde van het oor.

Schwyzer Laufhund *(Courant schwytzois, Schwyz Hound)*
Kleur: Grondkleur is wit met oranje platen of oranje zadel. Het oranje varieert van geel tot rood. Enige vlekjes of een oranje mantel is toegestaan.
Fouten: Teveel oranje vlekken in het wit. Effen kleur van de vacht. Wit aan de buitenzijde van het oor.
Bijzonderheden: Een vinnig temperament wordt als een fout aangerekend.

een zuivere fokkerij. Dasbrakken van buiten Zwitserland, Franse Bassets, Foxterriers en veel bastaards dragen bij aan het ontstaan van de moderne Niederlaufhund. Op tentoonstellingen is er in die eerste jaren dan ook letterlijk sprake van een bont gezelschap. Heeft men de goede maat te pakken, dan zijn de voorbenen krom of deugt de kleur niet. Keurmeesters hebben het er moeilijk mee, want, zo schrijft er één: *'Het fokken met honden met kromme benen verbieden, betekent dat de Niederlaufhund uitsterft.'* Toch gaat de ontwikkeling snel, want in 1913, op de hondententoonstelling in Luzern, kunnen de Niederlaufhunde al aan de hand van de kleur worden gescheiden en wordt hun totale aantal op 150 geschat. Er wordt een reglement voor jachtproeven gemaakt en 1916 vindt de eerste zweethondenproef plaats. De Niederlaufhunde zijn nog niet uit de gevarenzone, want een jaarlijkse inschrijving van enkele tientallen per ras blijft zorgelijk.

Speurzin en blaf

Twee specifieke eigenschappen van rassen die tot de groep Brakken behoren treffen we ook aan bij de Zwitserse Laufhunde. In de eerste plaats speurzin en spoorzekerheid, en voorts een melodieuze blaf tijdens het werk – 'hurleur' genaamd. Beide karakteristieken zijn in de jachtliteratuur diepgaand en uitputtend beschreven. Generaliserend kunnen we zeggen dat de behoefte aan laagbenige Laufhunde – en aan laagbenige Brakken in het

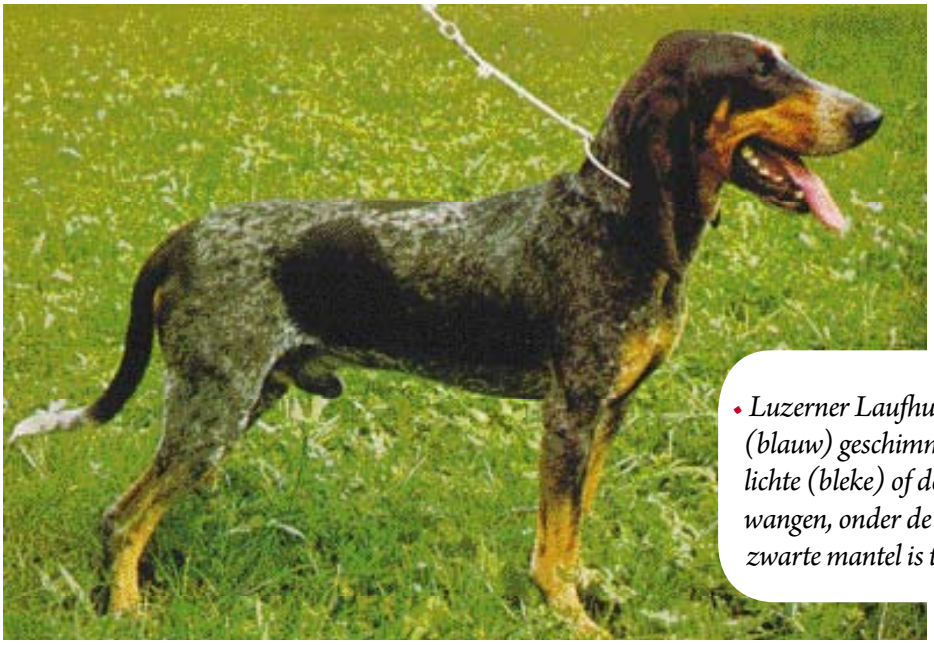

Luzerner Laufhund reu. De vacht is grijswit of zwart-wit (blauw) geschimmeld met zwarte platen of zwarte mantel, met lichte (bleke) of donker tan aftekeningen boven de ogen, aan de wangen, onder de staart, aan de borst en aan de benen. Een zwarte mantel is toegestaan. (Fotograaf onbekend).

NIEDERLAUFHUNDE

Berner Niederlaufhund *(Petit courant bernois, Small Bernese hound)*
Kleur: Altijd driekleurig, wit, zwart en tan. Grondkleur wit met grote, zwarte vlekken. Een klein aantal zwarte stippen is toegestaan. Tan aftekeningen boven de ogen, op wangen, aan de binnen- en bovenkant van de oren en onder de staart. Een zwarte mantel is toegestaan.
Fouten: Te veel zwarte vlekjes.
Bijzonderheden: Deze variëteit komt als glad- en als ruwhaar voor. Bij de schofthoogte is bij alle Niederlaufhunde een verschil van + of – 2 centimeter toegestaan. Bij alle variëteiten is schuwheid of agressie een diskwalificerende fout.

Jura Niederlaufhund *(Petit courant du Jura, Small Jura Hound)*
Kleur: Bij voorkeur diep zwart met tan aftekeningen boven de ogen, op de wangen, op de borst en/of op de benen. Een kleine, witte borstvlek is toegestaan.
Bijzonderheden: Deze variëteit ziet men zelden met een dubbele vacht (stokhaar).

Luzerner Niederlaufhund *(Petit courant Lucernois, Small Lucerne hound)*
Kleur: Blauwschimmel (wit met grijs-wit of zwart-witte spikkels). Tan aftekeningen boven de ogen, op de wangen, aan de binnen- en bovenkant van de oren. Zwarte mantel toegestaan.

Schwyzer Niederlaufhund *(Petit courant schwytzois, Small Schwyz hound)*
Kleur: Basiskleur wit met grote of kleine geel-rood tot oranje vlekken. Enkele oranje stippen zijn toegestaan.
Fouten: Te veel oranje vlekjes in het wit.

• *Luzerner Niederlaufhund teef. Zo op het oog zijn de Niederlaufhunde simpelweg een op schaal verkleinde uitgave van de Laufhunde. Een mening die niet door iedereen zo maar wordt gedeeld. En wel omdat ze daarvoor soms te laag op de benen staan, een erfenis van de Franse Bassets. Deze hond is bovendien te lang in rug. (Foto: H. Gabriel).*

• *Een Schwyzer Laufhund die een spoor te pakken heeft, laat zich daar niet gemakkelijk van af brengen en het grote uithoudingsvermogen maakt het mogelijk dat de hond zo'n spoor over grote afstanden volgt. (Fotograaf onbekend).*

• *Schwyzer Niederlaufhund. Voor alle Niederlaufhunde geldt: onvermoeibaar, intelligent, vriendelijk, niet nerveus en kalm tot levendig. (Fotograaf onbekend).*

algemeen – ontstaat, omdat zij niet dezelfde snelheid kunnen ontwikkelen als de grote Laufhunde. Dat geeft de jager de gelegenheid het wild ook te kunnen volgen en het te schieten. Het gebruik van Niederlaufhunde voorkomt dat de honden van het ene jachtgebied naar het andere 'razen', immers één van de redenen van de kantons om de jacht met grote Laufhunde te verbieden.

Rasstandaards

De rasstandaards van de grote Zwitserse Laufhunde en de Niederlaufhunde zijn nagenoeg hetzelfde, met uitzondering van de huid, de vacht, de vachtkleur en de grootte. De *schofthoogte* van Laufhunde reuen is 49 tot 59 cm; van teven 47 tot 57 cm. Bij de Niederlaufhunde is dat voor reuen 35 tot 43 cm, en voor teven 33 tot 40 cm. Alle variëteiten zijn *gladharig*, op één na. De Berner Niederlaufhund vormt de uitzondering en komt zowel gladharig als ruwharig voor.
Het *temperament* van de grote Laufhunde wordt in de rasstandaard omschreven als levendig, gepassioneerde jagers, gevoelig, dociel en zeer gehecht aan hun baas. Voor de Niederlaufhunde geldt: onvermoeibaar, intelligent, vriendelijk, niet nerveus en kalm tot levendig.
In kaders bij dit artikel worden de kenmerken van, en de verschillen tussen, de diverse grote en kleine Zwitserse Laufhunde aangegeven. De recentste FCI-standaard dateert van 2001 en is te lezen op: www.fci.be ❮

Alle pogingen zijn in het werk gesteld om de namen van de fotografen van de foto's te achterhalen. Dit is niet altijd gelukt. Wie rechten op afbeeldingen meent te hebben, kan contact opnemen met de auteur.